

Inspectie van het Onderwijs
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Stichting de Vrije School Noord en Oost Nederland

Onderzoek bestuur en scholen

Vierjaarlijks onderzoek

Datum vaststelling: 25 maart 2019

Samenvatting

Minstens één keer in de vier jaar onderzoekt de onderwijsinspectie ieder schoolbestuur in Nederland. Het vierjaarlijks onderzoek is dit jaar uitgevoerd bij het bestuur van Stichting De Vrije School Noord en Oost Nederland (hierna: VSNON). We hebben onderzocht of het bestuur op zijn scholen zorgt voor onderwijs van voldoende kwaliteit en of het financieel in staat is om ook in de toekomst goed onderwijs te blijven verzorgen.

Wat gaat goed?

De kwaliteit van het onderwijs is op alle vier de scholen voldoende. Het bestuur wil met de scholen veel bereiken en kijkt wat er in de toekomst nodig is voor goed onderwijs. Daarnaast zijn er heldere idealen, vooral gericht op het vrijeschoolonderwijs. De medewerkers zijn betrokken en denken graag en actief mee aan verbeteringen. Dit doen ze, om de lessen voor de leerlingen zo goed mogelijk te laten verlopen. Ook is er veel oog voor de ontwikkeling van de leerlingen tot volwassenen. Iedere leerling is anders en daarvoor is veel aandacht binnen de scholen van VSNON. Medewerkers voelen en nemen ruimte. Ze mogen bedenken wat er beter kan en een rol spelen bij die verbeteringen. Dit maakt dat de medewerkers voelen dat ze samen, voor de leerlingen, de school zo goed mogelijk inrichten. Het financieel beheer van het bestuur is in orde. Het bestuur weet hoeveel geld het nu en in de toekomst nodig heeft voor het geven van goed onderwijs. Het bestuur verkrijgt en besteedt de middelen die het daarvoor van de rijksoverheid ontvangt in overeenstemming met de wettelijke eisen.

Wat moet beter?

Op de scholen voor Voortgezet Onderwijs is een aantal zaken niet in orde. Zo is er een aantal opleidingen die langer duren dan mag van de wet (Wet op het voortgezet onderwijs, WVO). Ook moet de school voldoende leerlingen jaarlijks vragen of zij zich veilig genoeg voelen op de school. Dat gebeurt sinds dit schooljaar wel, maar de school vraagt dit aan veel te weinig leerlingen. Ten slotte spreken de scholen op meerdere plekken over geld dat de ouders van de leerlingen moeten betalen. Hierbij moet het Parcival College zorgen dat overal duidelijk staat dat het gaat om vrijwillige ouderbijdragen. Leerlingen krijgen gratis onderwijs. Ook als ouders dat geld niet betalen, kan hun kind aan het gewone lesprogramma meedoen.

Bestuur:

Stichting De Vrije School Noord en Oost Nederland (VSNON)

Bestuursnummer: 28212

Aantal scholen onder bestuur: 4

Totaal aantal leerlingen:

589 (PO) en 2111 (VO)

teldatum 1 oktober 2017

Lijst met onderzochte scholen:

De Zonnewende

De Berkel

Vrijeschool Zutphen

Parcival College

BRIN:

03J5|00

06GE|00

16NK|00

16NK|01

Op één van de scholen voor primair onderwijs is de kwaliteitszorg onvoldoende.

Voor een volledige verantwoording in het bestuursverslag is het nodig dat de verplichte continuïteitsparagraaf alle benodigde onderdelen bevat. De uitwerking van een verplicht onderdeel van de continuïteitsparagraaf is niet toereikend. Ook dient de verantwoording van de ouderbijdragen op een juiste manier in de jaarrekening te worden verantwoord.

Wat kan beter?

De scholen hebben heldere doelen die passen bij het onderwijs op vrijescholen. Er wordt hard gewerkt om die doelen te halen. Doelen die niet zozeer passen bij vrijeschoolonderwijs zijn ook minder in beeld. We denken dat de scholen nog kunnen verbeteren door duidelijke doelen te stellen voor bijvoorbeeld de kwaliteit van de lessen, of voor te behalen cijfers. Voor iedereen is dan helder wat het minimum is dat samen behaald moet gaan worden. Ook weten medewerkers dan wat zij kunnen bijdragen om die doelen te behalen. Het bestuur wordt aangeraden in het volgende bestuursverslag aandacht te besteden aan de besteding en de verantwoording van de middelen passend onderwijs.

Vervolg

Het bestuur krijgt herstelopdrachten voor de onderdelen genoemd onder het kopje 'wat moet beter'. Deze zaken moeten op korte termijn worden aangepast. Het bestuur ziet toe op het herstel en is hier verantwoordelijk voor.

Inhoudsopgave

	Samenvatting	0
1.	Opzet vierjaarlijks onderzoek	5
2.	Resultaten onderzoek op bestuursniveau	9
3.	Resultaten verificatieonderzoek	18
	3.1. Vrijeschool Zutphen VO, vmbo-gt	18
	3.2. Parcival College VO, havo	21
	3.3. Vrije School De Zonnewende, PO	25
	3.4. Vrije School De Berkel, PO	28
4.	Registratie verzuim	34
5.	Reactie van het bestuur	36

1. Opzet vierjaarlijks onderzoek

De inspectie heeft in november 2018 een vierjaarlijks onderzoek uitgevoerd bij Stichting Vrijeschool Noord en Oost Nederland (VSNON). In een vierjaarlijks onderzoek staat de volgende vraag centraal: is de sturing op kwaliteit op orde en is er sprake van deugdelijk financieel beheer? Het onderzoek wordt uitgevoerd aan de hand van vier deelvragen:

1. Heeft het bestuur doelen afgesproken met de scholen, heeft het voldoende zicht op de onderwijskwaliteit en stuurt het op de verbetering van de onderwijskwaliteit?
2. Heeft het bestuur een professionele kwaliteitscultuur en functioneert het transparant en integer?
3. Communiceert het bestuur actief over de eigen prestaties en ontwikkelingen en die van zijn scholen?
4. Is het financieel beheer deugdelijk?

Werkwijze

Het onderzoek is uitgevoerd op twee niveaus: op bestuursniveau en op schoolniveau. Op het niveau van het bestuur richt het onderzoek zich met de vier deelvragen op de standaarden binnen de kwaliteitsgebieden Kwaliteitszorg en ambitie en Financieel beheer.

Standaard	Onderzocht
Kwaliteitszorg en ambitie	
KA1 Kwaliteitszorg	•
KA2 Kwaliteitscultuur	•
KA3 Verantwoording en dialoog	•
Financieel beheer	
FB1 Continuïteit	•
FB2 Doelmatigheid	
FB3 Rechtmatigheid	•

Om Kwaliteitszorg en ambitie te kunnen beoordelen doen we niet alleen onderzoek op het niveau van het bestuur, maar onderzoeken we tevens de onderwijskwaliteit van een deel van de scholen waarvoor het verantwoordelijk is. We onderscheiden binnen het vierjaarlijks onderzoek op schoolniveau verschillende typen onderzoek. In het geval van dit onderzoek op de VSNON is er sprake van verificatieonderzoek en van een onderzoek naar vroegtijdig schoolverlaten.

Verificatieonderzoek

Het verificatieonderzoek is onderdeel van het onderzoek naar de kwaliteitszorg en het financieel beheer op bestuursniveau.

We voeren het in de eerste plaats uit om vast te stellen of het kwaliteitsgebied Kwaliteitszorg en ambitie voldoende is; het onderzoek laat zien of de sturing op de kwaliteit door het bestuur ook in de praktijk werkt. Het geeft ons in de tweede plaats zicht op de onderwijskwaliteit van de school.

Onderzoek naar vroegtijdig schoolverlaten (VSV)

Het doel van dit onderzoek is na te gaan of de school voldoet aan de wettelijke vereisten rondom ongeoorloofd verzuim en voortijdig schoolverlaten. Het uiteindelijke doel is het aantal schooluitvallers te verminderen.

Onderstaand figuur geeft weer hoe het vierjaarlijks onderzoek bij scholen is ingericht. De informatie over de kwaliteit van deze scholen betrekken we bij onze jaarlijkse publicatie De Staat van het Onderwijs. Aangegeven is welke standaarden zijn onderzocht op de verschillende scholen. Ook is aangegeven welk type onderzoek is ingezet.

School	Verificatie			
	1	2	3	4
Onderwijsproces				
OP1 Aanbod			•	•
OP2 Zicht op ontwikkeling en begeleiding			•	•
OP3 Didactisch handelen	•	•	•	•
OP4 (Extra) ondersteuning				
OP5 Onderwijstijd				
OP6 Samenwerking				
OP7 Praktijkvorming/Stage				
OP8 Toetsing en afsluiting				
Schoolklimaat				
SK1 Veiligheid	•	•	•	•
SK2 Pedagogisch klimaat/Leerklimaat				
Onderwijsresultaten				
OR1 Resultaten/Studiesucces				
OR2 Sociale en maatschappelijke competenties				
OR3 Vervolgsucces				
Kwaliteitszorg en ambitie				
KA1 Kwaliteitszorg	•	•	•	•
KA2 Kwaliteitscultuur				
KA3 Verantwoording en dialoog				

1. Vrijeschool Zutphen, afdeling vmbo-gt
2. Parcival College, afdeling havo
3. De Zonnewende
4. De Berkel

Onderzoeksactiviteiten

Om antwoord te geven op de onderzoeksvragen hebben we documenten geanalyseerd en gesprekken gevoerd met sleutelfiguren binnen de organisatie. We hebben gesproken met leerlingen en leraren en verschillende lessen bezocht. Ook spraken we met een aantal oud-leerlingen. Daarnaast spraken we met medewerkers die zicht hebben op de kwaliteitszorg en zij die de veiligheidsbeleving monitoren en beleid hierop uitzetten.

Overige wettelijke vereisten

De deugdelijkheidseisen die niet aan een standaard in het waarderingskader zijn verbonden vatten we samen onder de noemer overige wettelijke vereisten (zie Onderzoekskader).

Wij hebben de volgende vereisten onderzocht:

- Aanwezigheid schoolgids art. 24c, lid 3 WVO
- Vrijwilligheid ouderbijdrage art. 24a, lid 1d WVO
- Aanwezigheid meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld art. 3a WVO

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 staan de oordelen op de standaarden uit de kwaliteitsgebieden kwaliteitszorg en ambitie en financieel beheer op bestuursniveau. Ook de afspraken over het vervolgtoezicht zijn opgenomen in hoofdstuk 2. Hoofdstuk 3 gaat in op de resultaten van de verificatieonderzoeken op de vier scholen. In hoofdstuk 4 vindt u de bevindingen van het onderzoek naar vroegtijdig schoolverlaten en in hoofdstuk 5 is de reactie van het bestuur op het onderzoek en de rapportage opgenomen.

Legenda

Beoordelingen zoals ze in de rapportages worden weergegeven:

- G** Goed
- V** Voldoende
- O** Onvoldoende
- K** Kan beter

Kwaliteitsgebieden:

- Onderwijsproces
- Schoolklimaat
- Onderwijsresultaten
- Kwaliteitszorg en ambitie
- Financieel beheer

2. Resultaten onderzoek op bestuursniveau

In onderstaande figuur is het oordeel te zien op het onderzochte kwaliteitsgebied Financieel beheer op bestuursniveau. In het eerste vierjaarlijks onderzoek op bestuursniveau geven we in het funderend onderwijs geen samenvattend oordeel op het kwaliteitsgebied Kwaliteitszorg en ambitie. We geven alleen een oordeel op de drie standaarden afzonderlijk. Aan de hand van deze oordelen geven we een kwalitatieve beschrijving van het kwaliteitsgebied. In de tweede figuur is weergegeven in hoeverre onze oordelen op de onderzochte standaarden overeenkomen met het beeld dat het bestuur zelf heeft van de gerealiseerde kwaliteit op de scholen en in hoeverre het beleid van het bestuur doorwerkt tot op schoolniveau.

Oordelen op bestuursniveau voor de gebieden Kwaliteitszorg en ambitie en Financieel beheer

Het beeld van het bestuur over de kwaliteit komt niet overeen met het beeld van de inspectie

Het beeld van het bestuur komt volledig overeen met het beeld van de inspectie

Het beleid van het bestuur werkt niet door tot op school/opleidingsniveau

Het beleid van het bestuur werkt volledig door tot op school/opleidingsniveau

Samenvattend oordeel

Is de sturing op kwaliteit op orde en is er sprake van deugdelijk financieel beheer?

De sturing van het bestuur van Stichting De Vrije School Noord en Oost Nederland is op orde.

Het bestuur draagt zorg voor de kwaliteit van het onderwijs en heeft voldoende zicht op de organisatie en de onderwijskwaliteit in de school. Het bestuur ziet er op toe dat afspraken worden nagekomen, verbeteringen worden doorgevoerd en stuurt bij waar nodig.

We beoordelen de financiële continuïteit van VSNON als voldoende, omdat deze op basis van de beschikbare informatie niet binnen nu en twee jaar in het geding is. Ook de financiële rechtmatigheid is in orde. Het bestuur voldoet aan de eisen van het kwaliteitsgebied Financieel beheer.

2.1. Kwaliteitszorg en ambitie

In de onderstaande tabel geven wij de oordelen en/of waarderingen weer op de standaarden van het kwaliteitsgebied Kwaliteitszorg en ambitie, waarbij wij antwoorden geven op drie deelvragen.

Kwaliteitszorg en ambitie	O	V	G
KA1 Kwaliteitszorg		●	
KA2 Kwaliteitscultuur		●	
KA3 Verantwoording en dialoog		●	

Heeft het bestuur doelen afgesproken met de scholen, heeft zij voldoende zicht op de onderwijskwaliteit en stuurt zij op de verbetering van de onderwijskwaliteit (KA1)?

We hebben een bestuur aangetroffen met veel ambitie. Er is een duidelijke blik op de toekomst en er zijn heldere idealen. Hiervoor is veel draagvlak onder de medewerkers. Er is op de verschillende scholen sprake van eigenaarschap; medewerkers voelen zich verantwoordelijk voor de school, voor collega's en vooral voor de leerlingen. Het document 'Vrijeschoolonderwijs in zicht - hoe wij sturen op de kwaliteit van ons onderwijs' (najaar 2018) is opgesteld met medewerkers, leerlingen, ouders, raad van toezicht en mr samen. Hierop staat het stelsel van kwaliteitszorg overzichtelijk uitgelegd, maar zonder concrete doelen. Hierdoor is niet te meten wat wel of niet is gelukt. Het document wordt gedragen door de partners die het mee opstelden.

De kwaliteitszorg heeft de aandacht van het bestuur en de scholen. Er zijn school- en jaarplannen opgesteld. Deze behelzen vooral een toekomstvisie die gaat over de optimale inrichting van een vrijeschool.

Dat is belangrijk voor de school, het is het DNA van de verschillende scholen en het is wat de verschillende scholen met elkaar verbindt. Hiervoor is veel aandacht en dat is logisch. Wat we nog missen, zijn concrete doelstellingen. Dit zowel op school- als op bestuursniveau: waar werken we naar toe en wanneer is het goed genoeg? Helder geformuleerde doelen zijn nodig om het systeem van kwaliteitszorg goed te laten functioneren. Dit systeem is bij VSNON in ontwikkeling; de scholen hebben er nog een weg in te gaan. We hebben verschillen geconstateerd op school- en persoonsniveau in het werken met kwaliteitszorg. Op één basisschool hebben we in de kwaliteitszorg heel sterk de doelgerichtheid van de plannen gezien. Het team vaart daar wel bij, de leerlingen komen tot leren en de resultaten zijn ernaar. De school kan zich uitstekend verantwoorden op haar resultaten en bereikte doelen. Er komt - misschien vooral voor de andere scholen - op dit vlak meer ondersteuning vanuit het bestuursbureau en dat lijkt ons een goede zaak. Wanneer er geen doelen zijn geformuleerd, is het erg lastig om effecten van ingrijpen door het bestuur te meten. Immers: waar waren de scholen anders uitgekomen, waar waren ze naar 'onderweg'?

Heeft het bestuur een professionele kwaliteitscultuur en functioneert het transparant en integer (KA2)?

Het bestuur hanteert twee codes goed bestuur: die van primair onderwijs en die van voortgezet onderwijs. Het is aan te raden te onderzoeken of er een keuze gemaakt kan worden voor één code, die van po of die van vo. Hierbij kan de grootte van de sector leidend zijn, het aantal leerlingen in po of vo en/of de omvang van de rijksbekostiging bij po of vo. Als het bestuur één code hanteert heeft het meer overzicht en hoeft het minder veranderingen te volgen.

Er zijn bevoegde docenten en het bestuur vindt het belangrijk dat medewerkers zich blijven ontwikkelen. Net zoals de leerlingen zich blijven ontwikkelen, moeten de medewerkers van de VSNON dit ook doen. Hiermee geven zij het goede voorbeeld. Hierop stuurt het bestuur, er vinden gesprekken over plaats en de medewerkers die wij spraken vinden dit zelf ook belangrijk en waardevol. Ze werken graag mee aan de ontwikkeling van de kwaliteit van het onderwijs.

De professionele kwaliteitscultuur is terug te zien op de scholen. Voor nieuwe collega's verzorgen de scholen een uitgebreid scholingsaanbod. Het bestuur vindt het vooral van belang nieuwe leraren snel wegwijs te maken in de cultuur van het vrijeschoolonderwijs. Om te zorgen dat men vanuit

gemeenschappelijke idealen en visies werkt zijn er met regelmaat inspiratiesessies. Het bestuur nodigt hierbij de medezeggenschapsraden uit, de raad van toezicht, ouders en leerlingen. Dit helpt bij het creëren van draagvlak en eigenaarschap. Ook zijn er studiebijeenkomsten waarop medewerkers inhoudelijk met elkaar in gesprek gaan over het onderwijs.

Het bestuur kan meer bereiken door meer oog te hebben voor brede maatschappelijke ontwikkelingen, waarin de school ook een opdracht heeft. Hoe kan de kwaliteit van het onderwijs verbeteren, wat speelt er elders? De lessen in ambacht zijn een goed voorbeeld van lessen die iets toevoegen aan 'regulier onderwijs'. Daarnaast hebben we op de scholen voor Voortgezet Onderwijs weinig ambities aangetroffen die gaan over een verbetering van taal, rekenen en burgerschapsonderwijs. Zaken waarvan we hoorden dat de scholen ermee worstelen, spelen ook op veel andere scholen in Nederland. Het kan helpen om met elkaar, dus ook met andere scholen, te spreken en te sparren. Zo kunnen medewerkers van elkaar leren en zien dat er soms ook andere creatieve oplossingen te vinden zijn. Een voorbeeld is de zesjarige havo: medewerkers geven aan dat dit voor hun leerlingen een optimale kans op een diploma is. Ook andere havo-afdelingen worstelen met dit vraagstuk en men kan van elkaar leren.

Communiqueert het bestuur actief over de eigen prestaties en ontwikkelingen en die van zijn scholen (KA3)?

Het bestuur en zijn scholen leggen intern en extern verantwoording af. Er is tegenspraak georganiseerd door medezeggenschapsraden zowel op stichtings- als ook op schoolniveau in te richten. Er zijn leerlingenraden en klankbordgroepen op de scholen voor voortgezet onderwijs. Ten slotte is er de raad van toezicht om tegenspraak te verzorgen. Zowel de medezeggenschapsraden als de raad van toezicht geven aan dat er sprake is van een open en opbouwende verstandhouding. In zaken van besluitvorming voelen beide groepen zich betrokken bij de gang van zaken en voelen dat er naar ze wordt geluisterd. De communicatie tussen de schoolleiding en de ouders kan wel verbeteren. In een geval is de (deel)medezeggenschapsraad zelf begonnen met het doorgeven van relevante zaken aan ouders. Dit gebeurde te weinig.

Een complicerende factor bij de medezeggenschapsraad voor het voortgezet onderwijs is de afstand tussen beide scholen: Zutphen en Groningen. Dat maakt dat er in werkelijkheid eigenlijk twee medezeggenschapsraden zijn ingericht, één per school. Er is vanwege de geografische afstand nauwelijks sprake van overleg tussen beide medezeggenschapsraden. Men denkt niet mee over zaken die op de andere school spelen en weet weinig van elkaar af. Men benut de toegevoegde waarde van het spreken met en over meerdere scholen en dus meerdere ervaringen niet.

In de jaarverslagen legt het bestuur verantwoording af. Deze jaarverslagen zijn online te vinden en zijn toegankelijk. De gestelde doelen richten zich, zoals eerder gemeld, voornamelijk op de visie over de inrichting van de vrijeschool.

Doelen over bijvoorbeeld onderwijsresultaten waar het bestuur en de schoolleiding op sturen, of over een minimumkwaliteit van lessen, zijn niet terug te vinden. Als er geen doelen zijn opgesteld, kunnen we zeker geen verantwoording verwachten.

2.2. Financieel beheer bij VSNON

Wij baseren ons oordeel over het Financieel beheer op de onderliggende standaarden voor financiële continuïteit en rechtmatigheid. Wij geven in beginsel geen oordeel over financiële doelmatigheid.

De financiële continuïteit en rechtmatigheid zijn beide beoordeeld als 'voldoende'. Het financieel beheer is dan ook beoordeeld als 'voldoende'.

Uit het onderzoek blijkt dat VSNON financieel 'in control' is. Dit blijkt onder meer doordat er tussentijdse financiële rapportages worden samengesteld, die voorzien zijn van analyses. Tevens wordt de Raad van Toezicht door de bestuurder (CvB) periodiek voorzien van de belangrijkste voortgangsinformatie. Daarnaast zijn er recent afspraken gemaakt over het budgetbeheer en beschikt VSNON over geactualiseerde meerjareninvesteringsplannen en -onderhoudsplannen.

Het belangrijkste waar momenteel op wordt gestuurd, is de beschikbaarheid van de liquide middelen. Deze middelen zijn beperkt aanwezig bij VSNON.

Financieel beheer	V	
	O	V
FB1 Continuïteit		•
FB2 Doelmatigheid	Geen oordeel	
FB3 Rechtmatigheid		•

Financiële continuïteit

In onderstaande tabel zijn de financiële kengetallen van het bestuur over de jaren 2015 tot en met 2017 en de toekomstige drie jaren afgezet tegen de signaleringswaarden (opgenomen in kolom "indicatie") die wij gebruiken in onze jaarlijkse risicodetectie.

Kengetallen)*	Indicatie	Realisatie			Prognose		
		2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liquiditeit (current ratio)	< 0,75	0,81	0,79	0,63	0,59	0,67	0,83
Solvabiliteit 2	< 0,30	0,26	0,30	0,41	0,40	0,48	0,54
Weerstandvermogen	< 5%	5,4%	5,1%	6,3%	8,3%	11,0%	13,7%
Huisvestingsratio	> 10%	6,3%	5,9%	6,0%	nvt	nvt	nvt
Rentabiliteit	< 0%	1,3%	0,4%	1,4%	2,1%	2,7%	2,7%

)* Bij de berekening van de eerste drie kengetallen is een correctie toegepast wegens de permanente vordering OCW. Deze in de (meerjaren)balans van VSNON opgenomen vordering komt pas tot uitkering op het moment dat de bekostiging van een school (alleen bij voortgezet onderwijs) eindigt. Deze vordering behoort redelijkerwijs niet tot de middelen die het bestuur kan inzetten voor het onderwijs en is om die reden buiten beschouwing gelaten. In de door de onderwijsinspectie gehanteerde signaleringswaarden wordt met deze permanente vordering ook geen rekening gehouden.

We beoordelen de financiële continuïteit als voldoende, omdat deze op basis van de beschikbare informatie niet binnen nu en twee jaar in het geding is. Zoals uit de tabel echter blijkt, bevindt ultimo 2017 het kengetal liquiditeit zich onder de signaleringswaarde. Deze situatie blijft volgens de prognose gelden tot en met 2019. VSNON is zich hiervan bewust. Er is momenteel nadrukkelijk aandacht voor het periodiek samenstellen van actuele liquiditeitsplanningen en periodieke monitoring van de werkelijke aanwezige omvang van de liquide middelen.

Tekortkoming continuïteitsparagraaf

Voor een volledige verantwoording in het bestuursverslag is het nodig dat de verplichte continuïteitsparagraaf alle benodigde onderdelen bevat. In het bestuursverslag 2017 wordt in de continuïteitsparagraaf slechts zeer summier ingegaan over de aanwezigheid en werking van het interne risicobeheersings- en controlesysteem.

In deze rapportage moet het bestuur aangeven op welke wijze het interne risicobeheersingssysteem is ingericht en hoe dit in de praktijk functioneert. Daarbij wordt aangegeven welke resultaten met het systeem zijn bereikt en welke aanpassingen eventueel worden doorgevoerd in de komende jaren.

Het bestuur moet deze tekortkoming corrigeren in het eerstvolgende bestuursverslag.

Financiële doelmatigheid

Wij geven geen oordeel over de financiële doelmatigheid. Wel gaan wij zo nodig het gesprek aan over onderwerpen die de doelmatigheid raken. Bij VSNON kwamen de volgende onderwerpen aan de orde:

Verslag Raad van Toezicht over toezicht op doelmatig gebruik van rijksmiddelen:

Het is de wettelijke taak van VSNON om onafhankelijk en deugdelijk intern toezicht mogelijk te maken. Bevoegdheden die hij moet beleggen bij de Raad van Toezicht zijn onder meer, dat deze moet toezien op de financiële doelmatigheid. De intern toezichthouder legt verantwoording af over de uitoefening van zijn bevoegdheden in het bestuursverslag. De verantwoording over het toezicht op doelmatigheid hebben wij niet aangetroffen in het bestuursverslag over 2017. Wij verzoeken de intern toezichthouder aandacht te besteden aan de doelmatigheid van de besteding en de verantwoording van zijn toezicht daarop in de bestuursverslagen vanaf 2018. Dit aspect van het interne toezicht is op dit moment sectorbreed nog in ontwikkeling. Daarom vinden wij het vooralsnog niet gepast om naast dit verzoek ook een uitdrukkelijke herstelopdracht te geven.

Besteding middelen Passend Onderwijs

Het bestuur ontving over 2017 aan middelen passend onderwijs voor arrangementen en versterking van de basisondersteuning € 396.000. Het bestuur verantwoordt zich onvoldoende over de inzet van deze middelen. Deze informatie komt niet tegemoet aan de breed levende maatschappelijke behoefte op dit onderwerp. Wij geven het bestuur daarom in overweging, aandacht te besteden aan de besteding en de verantwoording van deze zorgmiddelen in de bestuursverslagen vanaf 2018.

Financiële rechtmatigheid

We beoordelen de financiële rechtmatigheid voor VSNON als 'voldoende'. Wij baseren ons hierbij op de bevindingen van de instellingsaccountants uit het eerstelijnstoezicht op de financiën van het onderwijs. Daarnaast speelt aanvullende informatie een rol, zoals signalen en (lopende) onderzoeken op het gebied van de financiële rechtmatigheid. In het onderzoek bij VSNON leidt de weging van de beschikbare informatie tot een positief oordeel.

Wel wijzen wij op een aantal aandachtspunten:

Scheiding tussen publieke en private middelen in jaarverslaggeving.

Volgens de jaarverslaggevingsvoorschriften dient het eigen vermogen en daarin opgenomen delen te worden gesegmenteerd naar publieke en private middelen. Deze segmentatie is nu niet opgenomen.

In de jaarrekening 2017 is € 1,1 miljoen aan ouderbijdragen

verantwoord. Deze ouderbijdragen worden door de scholen van VSNON voor een deel aangewend voor het doen van uitgaven die niet uit publieke middelen (rijksbekostiging) kunnen worden betaald. Momenteel blijkt niet uit de jaarverslaggeving welke uitgaven worden bekostigd uit de ontvangen ouderbijdragen (private middelen) en welk jaarlijks overschot en/of tekort wordt gerealiseerd aangaande de ouderbijdragen.

Het bestuur moet deze tekortkoming corrigeren voorafgaande aan de vaststelling van de jaarrekening 2018.

Naleving Regeling beleggen, lenen en derivaten OCW 2016 (RBLD OCW 2016)

VSNON heeft in 2018 een lening afgesloten ter financiering van een deel van de nieuwbouw van VO Zutphen. Deze lening met een hoofdsom van € 620.000 is afgesloten bij een financiële onderneming die voldoet aan de kredietwaardigheidseisen zoals vermeldt in artikel 4 lid 1 van de RBLD OCW 2016 genoemde voorwaarden. In december is bovenbedoelde Regeling met terugwerkende krachtwerking aangepast, waardoor de afgesloten lening alsnog voldoet aan de RBLD OCW 2016.

Bovenbedoelde lening is aangegaan om de niet door de gemeente Zutphen te vergoeden investeringsbijdrage te kunnen bekostigen. De jaarlijkse rentelasten én aflossing van deze lening dienen nu te worden betaald vanuit de jaarlijks te ontvangen ouderbijdragen. Ondanks dat private middelen niet onder de RBLD OCW 2016 vallen, mogen met private middelen niet zodanige (krediet)risico's worden aangegaan dat deze een negatief effect zouden kunnen hebben op de publieke middelen.

Overigens dient de wijze waarop onderscheid wordt gemaakt tussen publieke middelen enerzijds en niet-publieke middelen anderzijds conform artikel 3 lid 1 van de RBLD OCW 2016 in het treasury statuut van VSNON te worden geregeld.

2.3. Afspraken over vervolgtoezicht

Tekortkoming	Wat verwachten wij van het bestuur?	Wat doen wij?
Bestuur		
Financieel beheer (FB1): Beschrijving in continuïteitsparagraaf aanwezigheid en werking risicobeheersings- en controlesysteem te summier (RJO art. 4 lid 4).	Het bestuur moet deze tekortkoming corrigeren in het eerstkomende bestuursverslag.	Wij gaan de correcte verantwoording na in het bestuursverslag 2018.

Tekortkoming	Wat verwachten wij van het bestuur?	Wat doen wij?
Financieel beheer (FB3): niet opgenomen segmentatie publieke en private middelen(RJ 660.303).	De juiste verantwoordingswijze toepassen in de jaarrekening.	Wij gaan de correcte verantwoordingswijze na in de jaarrekening 2018.
Scholen		
Betreffende veiligheid (SK1): Parcival College en Vrijeschool Zutphen dienen volgens de WVO, artikel 3b, eerste lid, onder b, de veiligheid van de leerlingen te monitoren met een instrument dat een representatief en actueel beeld geeft.	Het bestuur ziet erop toe dat elk jaar onder een representatief aantal leerlingen vragen worden afgenomen over de veiligheidsbeleving. Daarnaast ziet het bestuur erop toe dat de uitkomsten van deze vragen worden geanalyseerd en dat er plannen voor verbetering worden opgesteld. Het bestuur publiceert de uitkomsten van deze vragenlijsten actief op eigen site of andere sites.	Wij ontvangen uiterlijk eind schooljaar 2018-2019 een analyse van de uitkomsten van de afgenomen vragen aan een representatief aantal leerlingen op beide vo-scholen. Daarnaast ontvangen we van beide vo-scholen plannen ter verbetering van de uitkomsten.
Parcival College en Vrijeschool Zutphen bieden de leerlingen mogelijkheden tot verlengde opleidingen aan. Dat is bij de wet verboden. De scholen moeten zich houden aan de wettelijke termijnen die staan voor de betreffende soorten onderwijs, conform artikel 8 en artikel 9 WVO.	Met ingang van heden bieden beide scholen alleen onderwijs aan in de termijnen die hiervoor gelden. Dit wordt zichtbaar op de websites van de scholen en in de schoolgidsen. Met ingang van schooljaar 2019 - 2020 stromen er geen leerlingen meer in die verwachten een jaar langer over hun opleiding te kunnen doen. Slechts via het 'uitgroeimodel' (leerlingen die op moment van vaststellen van dit rapport al zijn ingestroomd), mogen leerlingen hun (bij voorbaat verlengde) opleiding afmaken.	Wij ontvangen van het bestuur de aangepaste teksten voor de schoolgidsen en de websites. Dit krijgen we voor 1 februari 2019 toegestuurd.
Het Parcival College is niet helder genoeg over de vrijwillige ouderbijdrage. In diverse documenten wordt gesproken over kosten die ouders moeten bijdragen voor diverse zaken. Op elke plek waar over door ouders bij te dragen kosten wordt gesproken, moet expliciet worden vermeld dat het hier om een vrijwillige ouderbijdrage gaat, conform artikel 24a, lid 1d van de WVO. Leerlingen kunnen niet van het onderwijs verstoten blijven, wanneer hun ouder(s) de bijdrage niet betalen. Het is hierbij niet relevant om welke reden de ouders de bijdrage niet betalen.	Het bestuur ziet erop toe dat in alle situaties waarin wordt gesproken over financiële bijdragen van ouders, helder is dat het vrijwillige bijdragen betreffen. Dit geldt voor zowel schriftelijke teksten als ook mondeling.	Wij ontvangen uiterlijk op 1 februari 2019 de aangepaste teksten van schoolgidsen en websites.
De kwaliteitszorg (KA1) op De Berkel is onvoldoende, omdat deze niet voldoet aan artikel 10 en artikel 12, vierde lid WPO.	Het bestuur dient er voor te zorgen dat een cyclisch, systematisch en planmatig werkend stelsel van kwaliteitszorg wordt gehanteerd. Belangrijke aandachtspunten voor De Berkel zijn: heldere doelen voor verbeteracties gebaseerd op duidelijke analyses en evaluaties van het onderwijsproces en de behaalde resultaten.	Met het schoolplan en eventueel andere relevante documenten kan het bestuur aantonen dat aan de herstelopdracht is voldaan. Wij ontvangen de hierboven genoemde documenten uiterlijk einde schooljaar 2018-2019.

3. Resultaten verificatieonderzoek

3.1. Vrijeschool Zutphen VO, vmbo-gt

In dit hoofdstuk geven wij ons oordeel over de kwaliteit van onderdelen van het onderwijs op de afdeling vmbo-gt van de Vrijeschool Zutphen.

Wij onderzochten de volgende standaarden:

- Didactisch handelen (OP3)
- Veiligheid (SK1)
- Kwaliteitszorg (KA1)

Het beeld dat het bestuur heeft van de gerealiseerde kwaliteit op de afdeling vmbo-gt van de Vrijeschool Zutphen komt grotendeels overeen met ons beeld. We bespreken de resultaten per standaard.

Onderwijsproces

Onderwijsproces	O	V	G
OP3 Didactisch handelen		•	

Didactisch handelen (OP3) is ruim voldoende

Het didactisch handelen van de leraren draagt in voldoende mate bij aan het leren en de ontwikkeling van de leerlingen. Leraren zorgen voor gestructureerde lessen. Het is helder wat er gaat gebeuren die les; dit wordt genoemd en/of het staat op het bord vermeld. Het leerklimaat ondersteunt bij het leren van de leerlingen: de afspraken en geldende regels zijn uitermate duidelijk. We zagen vrijwel alleen maar actief bij de les betrokken leerlingen.

De lessen waren afgestemd op het niveau van de leerlingen. Er was niet zozeer sprake van expliciete afstemming op verschillende niveaus van leerlingen. Dit past aan de ene kant bij het aspect van socialisatie, een speerpunt binnen de vrijescholen; samen als groep een ontwikkeling doormaken. Aan de andere kant zagen we afstemming op meerdere niveaus wel degelijk impliciet in de lessen, aansluitend bij de verschillende ontwikkelingsniveaus van de leerlingen. Zo werden er uitdagende (verwerkings)opdrachten gegeven, waar leerlingen op verschillende niveaus mee konden omgaan. Ook werd het tempo in de lessen meestal hoog gehouden, wat inhield dat een aantal leerlingen thuis hun werk af moest maken. Er waren opdrachten voor leerlingen die al klaar waren aanwezig en leerlingen wisten ook wat ze mochten doen wanneer ze klaar waren.

Het laatste aspect van rekening houden met verschillen tussen leerlingen zagen we in aandacht van de docent voor de individuele leerling. Een leerling die zijn huiswerk niet goed (genoeg) af had, werd door de docent hierop aangesproken met de verwachting dat dit de volgende keer in orde moest zijn. De leraren kennen hun leerlingen, weten waarop ze moeten letten en waarmee ze kunnen ondersteunen.

De leerlingen geven aan enthousiast te zijn over de school met haar aanbod van creatieve vakken, en de mogelijkheden om op school te zijn wie je bent. Een kanttekening die zij, als ervaringsdeskundigen bij uitstek, plaatsten is dat enkele lessen beter kunnen op het gebied van structuur, orde en afspraken.

Een punt waarop we denken dat het didactisch handelen nog kan verbeteren, is door leerlingen nog meer van elkaar te laten leren. De docent heeft een actieve rol tijdens de lessen en dat is prima. Door leerlingen ook samen te laten ontdekken en elkaar zaken te laten uitleggen, kunnen ze ook op andere manieren leren en ontwikkelen. Samen discussiëren over zaken of luisteren naar hoe een klasgenoot iets ziet, helpt een leerling op een andere manier verder in zijn ontwikkeling.

Schoolklimaat

 Schoolklimaat	O	K	V	G
SK1 Veiligheid			•	

Wij beoordelen Veiligheid (SK1) als voldoende

De Vrijeschool Zutphen draagt zorg voor een veilige leeromgeving voor haar leerlingen. Leerlingen voelen zich veilig en gezien op de school. Tijdens gesprekken hebben we van leerlingen, leraren en ouders gehoord dat dat zij de sfeer en de omgang tussen leraren en leerlingen en tussen leerlingen onderling als prettig en veilig ervaren. Er wordt op een respectvolle manier met elkaar omgegaan. De regels zijn uitermate helder en dit scheelt discussies. Een voorbeeld hiervan is het gebruik van mobieltjes binnen de muren van de school. Dankzij helder beleid is er geen sprake van 'overlast' van mobieltjes. Leerlingen weten dat ze deze niet gebruiken op school en dit scheelt steeds weer herinneren aan regels.

Leerlingen geven aan dat medewerkers van de school ze goed kennen. Zowel de leraren, de conciërges, de teamleiders als de leraren weten wie ze voor zich hebben en waarmee ze eventueel rekening moeten houden. De anti-pestcoördinator die was aangesteld, werkt nu op een

andere locatie. Meteen na ons bezoek, en voor het definitief vaststellen van dit rapport, heeft de school stappen ondernomen om duidelijk te maken waar de leerlingen terecht kunnen, wanneer er sprake is van pestgedrag.

De school heeft diverse protocollen, documenten en reglementen, die actueel zijn en zijn afgestemd op deze school en haar leerlingen. Een aandachtspunt is de online 'vindbaarheid' van deze documenten op schoolniveau. Een aantal documenten is wel op bestuursniveau te vinden, een aantal ook niet. Ook op Scholen op de Kaart is niet alle informatie te vinden over welke afspraken over de veiligheid zijn gemaakt. Die afspraken zijn er wel. Voor de transparantie is het aan te raden relevante informatie zo te plaatsen dat deze vindbaar is voor geïnteresseerden.

Sinds dit jaar is de school via een gestandaardiseerd monitoringsinstrument begonnen met het meten van de veiligheidsbeleving van de leerlingen. Het afgelopen jaar is dit nog niet aan een representatieve groep leerlingen gevraagd. Met ingang van dit schooljaar moet de school dat wel doen. Ook zorgt de school er met ingang van dit schooljaar voor dat voldoende leerlingen de vragen dan ook daadwerkelijk beantwoorden. De school geeft aan de uitkomsten van de vragen te zullen analyseren en gaat deze bespreken met de leerlingen, om eventueel gewenste aanpassingen helder in beeld te krijgen. Hiervoor krijgt de school een herstelopdracht.

Kwaliteitszorg en ambitie

 Kwaliteitszorg en ambitie	O	V	G
KA1 Kwaliteitszorg		•	

We beoordelen de kwaliteitszorg (KA1) als voldoende

De school heeft een stelsel van kwaliteitszorg ingericht dat toereikend is voor de bewaking en de verbetering van de onderwijskwaliteit. Dankzij dit stelsel stuurt de schoolleiding gericht op de kwaliteit van het onderwijsproces en de leerresultaten. Binnen de teams vinden de overleggen plaats op het niveau van het maken van afspraken. Wanneer de afspraken niet worden nagekomen, ondanks coaching, begeleiding of meer tijd, neemt de schoolleiding soms afscheid van medewerkers.

Elke week spreekt het vmbo-gt team elkaar. Tijdens deze overleggen worden veel zaken besproken. Medewerkers geven aan dat de lijnen kort zijn. Zowel procesmatige, onderwijsinhoudelijke zaken als zaken die de leerlingen betreffen komen op die middag

langs. Medewerkers grijpen vlot in wanneer dit nodig is, bij bijvoorbeeld tegenvallende resultaten van een enkele leerling of van een hele klas.

Er is veel ruimte voor inbreng van medewerkers op processen en doelen binnen de school. Hierbij worden ook het evalueren en eventueel op basis daarvan aanpassen en doorvoeren van vernieuwingen als belangrijk onderdeel van een cyclus beschouwd. Leraren geven aan het natuurlijk te vinden dat erover wordt gesproken als iets nieuws wordt uitgetoet. Ook dat je na evalueren zaken kunt aanpassen en dan een nieuwe cyclus ingaat, wordt als vanzelfsprekend beschouwd. Medewerkers zeggen dat er sprake is van een open cultuur. Je mag op deze school fouten maken, je kwetsbaar opstellen en om hulp vragen. Dat belooft mooie zaken voor de toekomst.

Waar de school nog op kan winnen, is het stellen van hogere leeropbrengsten. Nu stuurt de school op minimaal de leerresultaten die de inspectie hanteert, en op minimaal als 'gemiddeld Nederland' presteren. Wij denken dat de school veel meer kan bereiken. Dit kan door de lat hoger te leggen, passend bij de filosofie van de vrijescholen, en door hierop te sturen.

Overige wettelijke vereisten

Voor zover onderzocht hebben wij geen tekortkomingen geconstateerd bij overige wettelijke vereisten.

3.2. Parcival College VO, havo

In dit hoofdstuk geven wij ons oordeel over de kwaliteit van onderdelen van het onderwijs op de afdeling havo van het Parcival College.

Wij onderzochten de volgende standaarden:

- Didactisch handelen (OP3)
- Veiligheid (SK1)
- Kwaliteitszorg (KA1)

We bespreken de resultaten per standaard.

Onderwijsproces

 Onderwijsproces	O	V	G
OP3 Didactisch handelen		•	

Het didactisch handelen (OP3) is voldoende

Het didactisch handelen draagt in voldoende mate bij aan het leren en de ontwikkeling van de leerlingen. We hebben lessen in het periodeonderwijs gezien die veel verschillende facetten boden: zowel het leren van nieuwe stof, het hiermee bezig gaan via verwerkingsopdrachten en ook het verwerken via het maken van tekeningen. Dit sluit aan bij de ideeën van de vrijescholen over het optimaal leren van leerlingen. We zagen leerlingen die het prettig vonden via verschillende opdrachten met het verwerken van de lesstof bezig te zijn. We zagen vaklessen waarin met de handen werd gewerkt, ook op de afdeling havo.

We zagen grote verschillen in de kwaliteit van de lessen. Er waren docenten die gestructureerde lessen gaven en waarin de vijf rollen van de docent, uitgangspunt op de school, herkenbaar waren. We zagen ook lessen waarin de docent hard aan het werk was en waar de leerlingen veel minder betrokken waren. En we zagen een enkele les waarin geen sprake was van het op een prettige en respectvolle manier met elkaar omgaan van docent en leerling.

Schoolklimaat

 Schoolklimaat	O	K	V	G
SK1 Veiligheid			•	

Veiligheid (SK1) beoordelen wij als voldoende

De school zorgt in voldoende mate voor de sociale, fysieke en psychische veiligheid van de leerlingen. Leerlingen weten dat ze altijd terecht kunnen bij hun mentor of een andere leraar als er iets aan de hand is. De band tussen leerlingen en leraren is prettig en leerlingen voelen dat de lijnen kort zijn.

De school heeft geen officiële veiligheidscoördinator. Dat is ook niet verplicht, maar wel moet het voor alle betrokkenen helder zijn wie het aanspreekpunt is bij acute situaties rondom de veiligheid. Dit moet de school formeel in orde brengen.

In de leefomgeving van de school spelen zich soms minder fraaie zaken af, zoals het handelen in drugs. Dit kan de veiligheidsbeleving van de leerlingen beïnvloeden. School zorgt middels surveillance in het nabijgelegen park en middels sanctionering bij overtredingen dat ze de situatie in de hand houdt. Dit schooljaar zijn de regels tegen het licht gehouden en hier en daar aangepast. Nog niet alle leraren zijn hiervan op de hoogte of houden zich aan de regels. We hebben het dan bijvoorbeeld over het gebruik van mobieltjes in de lessen.

De school is dit schooljaar begonnen om via een gestandaardiseerd monitoringsinstrument de veiligheidsbeleving van de leerlingen te meten. Het is belangrijk dat de school hiermee is begonnen en inziet dat dit zinvolle informatie oplevert. Wij beschikten op het moment van het onderzoek niet over representatieve gegevens op het gebied van de veiligheid: de respons van de afdeling havo (en ook die van vmbo-gt en vwo) was te laag om representatief te zijn. De school heeft aangegeven dat ze hiermee dit schooljaar aan het werk gaat. Dat moet ook: de Wet op het voortgezet onderwijs stelt verplicht dat scholen de veiligheid van de leerlingen monitoren, zodat ze een actueel en representatief beeld hebben (art. 3b, eerste lid, onder b, WVO). De school krijgt een herstelopdracht voor het monitoren van de veiligheid van de leerlingen. Een volgende stap is het analyseren van de uitkomsten van deze onderzoeken en het kijken wat er verbeterd kan worden om de veiligheid te verhogen.

Op bestuursniveau zijn de diverse protocollen en documenten goed geregeld en terug te vinden. Op schoolniveau is dat niet het geval. Ook via Scholen op de Kaart is vrij weinig terug te vinden over de diverse aspecten van de school. De meldcode Huiselijk geweld en Kindermishandeling bijvoorbeeld, is wel op stichtingsniveau te vinden en beslaat ook het Parcival College, maar is niet te vinden op schoolniveau. We raden de school aan, in het kader van transparantie, te werken aan de herkenbaarheid en volledigheid van de informatie.

Kwaliteitszorg en ambitie

 Kwaliteitszorg en ambitie	O	V	G
KA1 Kwaliteitszorg		•	

Kwaliteitszorg (KA1) is voldoende

De school heeft een stelsel van kwaliteitszorg ingericht dat toereikend is voor de bewaking en de verbetering van de onderwijskwaliteit. Het stelsel van kwaliteitszorg staat uitgewerkt in het schoolplan (art 24 lid 4 WVO); vanuit dit stelsel bewaakt en bevordert de school de kwaliteit van het onderwijsproces en de leerresultaten. De schoolleiding spreekt wekelijks met elkaar. Men bespreekt dan zowel organisatorische zaken als ook personeelsaangelegenheden. Hiermee heeft de schoolleiding het idee een helder beeld te hebben van de kwaliteit van het onderwijs. Als we ons beeld van het didactisch handelen naast dat van de schoolleiding leggen, zien wij een minder positief beeld. Leidinggevendenden bezoeken alle leraren eens per jaar tijdens het lesgeven. Bij nieuwe docenten is dat vaker. Er is een lesobservatieformulier, maar men gebruikt dat eigenlijk alleen bij nieuwe docenten. Het is lastig boven tafel te krijgen waaraan een voldoende les minimaal moet voldoen; de schoolleiding zet vooral de persoonlijke ontwikkeling die ze wil zien bij docenten centraal. Daarnaast is het van belang dat de school (met de scholen onder hetzelfde bestuur) afsprekt waaraan een les minimaal moet voldoen en hoe men dit kan meten of vaststellen. Het ontbreken van meetbare doelen maakt dat het voor de school niet helder is of het goed genoeg is, en hoe het beter kan.

Leraren en schoolleiding bespreken de resultaten van de leerlingen met regelmaat. Ook de resultaten die op de centrale examens worden behaald, zijn onderwerp van gesprek. Wanneer bij een vakgroep of bij een docent de resultaten tegenvallen, spreekt de schoolleiding met de betreffende vakgroep of docent en wordt gevraagd mee te denken in oplossingen. We denken wel dat de school een veel helderder beeld kan krijgen van de resultaten. Het is aan de school om te onderzoeken wat men precies wil weten en waarvoor dat gebruikt gaat worden. Met ingang van dit schooljaar gaat het bedrijfsbureau een rol spelen bij de kwaliteitszorg door het aanleveren van bepaalde informatie. De schoolleiding is zelf van plan meer inzicht in de resultaten te krijgen en ook de nieuwe bestuurder geeft aan hieraan te hechten. Deze cijfermatige benadering, samen met de goede band met de leerlingen die er al is, kan zorgen voor nog betere kansen voor de leerlingen.

Overige wettelijke vereisten

Voor zover onderzocht hebben wij geen tekortkomingen geconstateerd bij overige wettelijke vereisten.

3.3. Vrije School De Zonnewende, PO

De Zonnewende is met 284 leerlingen in twaalf klassen gehuisvest in een mooi schoolgebouw dat twee jaar geleden geheel is verbouwd. De directe omgeving van de school is zorgvuldig ingericht en biedt veel mogelijkheden voor de leerlingen om spelend en ontdekkend tot leren te komen.

De Zonnewende is een fusie tussen de voormalige vrijescholen De Zwaan en De IJssel en nu voor het derde jaar in bedrijf in haar huidige vorm. We bezochten op 7 november 2018 een school waarin is geconcretiseerd wat het bestuur en de directie voornemens waren in de periode die voorafging aan de fusie.

Onze conclusie na dit verificatieonderzoek is dat het onderwijs op De Zonnewende op orde is, er heerst een leerklimaat waarin de leerlingen tot leren kunnen komen. Het schoolteam dat we ontmoetten, werkt hard en met overtuiging om het onderwijs uit te voeren dat de leraren, de directie en het bestuur ambiëren.

Hieronder geven wij ons oordeel over de kwaliteit van onderdelen van het onderwijs op vrije basisschool De Zonnewende.

Wij onderzochten de volgende standaarden:

- Zicht op ontwikkeling (OP2)
- Didactisch handelen (OP3)
- Veiligheid (SK1)
- Kwaliteitszorg (KA1)

Tijdens het onderzoek besloten we om ook de standaard Aanbod (OP1) te beoordelen. Dat hebben we gedaan omdat in het aanbod de eigen ambities van het vrijeschoolonderwijs aan De Zonnewende goed zichtbaar worden.

We bespreken de resultaten hierna per standaard.

Onderwijsproces	O	V	G
OP1 Aanbod			✓
OP2 Zicht op ontwikkeling		•	
OP3 Didactisch handelen		•	

Op De Zonnewende is een rijk onderwijsaanbod (OP1)

De leraren van De Zonnewende realiseren een aanbod dat voldoet aan de kerndoelen. We beoordelen het aanbod als goed om de volgende redenen. In het Schoolplan 2015-2019 is zichtbaar dat de

school werkt aan eigen ambities waarvan onder andere levensbeschouwing, geestelijke stromingen en religieuze feesten deel uitmaken.

In het reguliere aanbod werkt de school ook aan bijvoorbeeld drama i.c. toneel, aan heemkunde, er zijn boerderijlessen en lessen euritmie (muzikale/dansante vorming). De ontwikkelings- en leerdoelen, gerelateerd aan leerlijnen, zijn expliciet in beeld.

Voor de kleuters is in Het kleuterschoolwerkplan geborgd op welke wijze de leraren onderwijs aanbieden in de kleuterklassen en welke doelen daarin van toepassing zijn, passend bij de ontwikkeling van de leerlingen.

De oud-leerlingen met wie we spraken op de dag van het onderzoek, vertelden ons dat ze terugblikken op hun basisschool als een school waar zij veel leerden over hun persoonlijke ontwikkeling en dat creativiteit daarbij een grote plaats innam.

De leraren hebben breed zicht op de ontwikkeling van de leerlingen (OP2)

We beoordelen de wijze waarop de leraren de leerlingen volgen als voldoende. Binnen het team zijn diverse afspraken over het volgen van de leerlingen. Daarbij is aandacht voor de leerresultaten van de methodetoetsen en de methodeonafhankelijke toetsen. De leraren observeren de ontwikkelingen en houden deze en andere gegevens bij, zoals de vorderingen op de volglijnen.

In gesprekken met de intern begeleider zijn de leerresultaten en de overige gegevens het uitgangspunt voor een gezamenlijke analyse. Daarmee maken de leraren keuzes voor de afstemming van het aanbod en het didactisch handelen.

We stellen met het team vast dat er in verschillende systemen een grote hoeveelheid aan gegevens beschikbaar is. De leraren maken veel werk van het in beeld brengen en beschrijven van de ontwikkelingen van hun leerlingen. Dat geeft ook veel administratieve druk. Tegelijk speelt hier dan ook de vraag hoe en in hoeverre deze veelheid aan gegevens 'slim' en efficiënt kan worden ingezet om te gebruiken in de dagelijkse planning en uitvoering van het onderwijs.

Het didactisch handelen is in orde (OP3)

We bezochten, samen met observanten van de school, lessen in alle klassen. We stellen vast dat de leraren ervoor zorgden dat er in de klassen een rustig en ordelijk klimaat heerste, ondersteund door een duidelijk klassenmanagement en heldere routines. Daarmee realiseerden zij een voorspelbare leeromgeving waarin werd voldaan aan de voorwaarden voor de leerlingen om tot leren te komen.

We zagen in de organisatie van de lessen in klas 1 tot en met 6, dat de uitleg van de leerinhouden merendeels vorm kreeg met behulp van het model voor directe instructie.

De meeste leraren betrokken hun leerlingen bij de leerdoelen, waarbij zij hen activeerden om met behulp van onderlinge interactie of interactie met de leraar, te komen tot oplossingen of ideeën.

In deze lessen en in de dagelijkse planning die de leraren gebruiken in de klas, zagen we grotendeels terug wat het team voorstaat in het didactisch handelen. Afstemming van de instructie en de verwerking is vorig jaar een werkpunt geweest. Daarbij is een indeling in (leer)niveaus binnen de klassen het uitgangspunt, met doelen die verschillen per niveau. We merken op dat dit doelen zijn in termen van (toets)resultaten. Het is ook mogelijk om doelen te stellen in termen van instructiebehoeften, waarbij niet de toetsdoelen maar leerinhouden, leerstrategieën of –vaardigheden het uitgangspunt zijn. Een diepe(re) analyse van de gegevens van de leerlingen biedt daarvoor handvatten.

Hier ligt een relatie met de vraag waarmee we de onderbouwing van ons oordeel over OP2 (Zicht op ontwikkeling) beëindigden. Een gerichte analyse van het leren en de leerprocessen van leerlingen, leidt immers tot keuzes voor het didactisch handelen. Voor het team ligt hier nog een uitdaging om in de veelheid gegevens die er zijn van de leerlingen, keuzes te maken voor een dergelijke analyse.

Schoonklimaat	O	K	V	G
SK1 Veiligheid			●	

De Zonnewende draagt zorg voor een veilige omgeving (SK1)

De school voldoet aan alle aspecten van de wet betreffende het veiligheidsbeleid, daarom beoordelen wij deze standaard als voldoende.

Zo heeft de school een veiligheidscoördinator die het aanspreekpunt is als het gaat om pesten. Jaarlijks bezoekt de coördinator de klassen zodat de leerlingen weten bij wie ze terecht kunnen en er is ook een speciale brievenbus waar leerlingen persoonlijke vragen en opmerkingen kunnen achterlaten. Tevens coördineert de veiligheidscoördinator het veiligheidsbeleid en draagt ze, samen met het team, zorg voor de jaarlijkse monitoring van de veiligheid van de leerlingen.

Het veiligheidsbeleid is breed en overzichtelijk opgezet. Het is gericht op het voorkomen van incidenten onder andere door de

Regenbooglessen die gewenst gedrag bevorderen. Daarnaast zijn er bijvoorbeeld gedragsregels (ook voor volwassenen) en is er een pestprotocol met een bijbehorend stappenplan.

Waar mogelijk hebben leerlingen eigen taken die te maken hebben met de veiligheid, zo zijn er 'wachters' die in het trappenhuis toezicht houden wanneer er veel leerlingen op de trappen lopen, in bijvoorbeeld de pauzes.

 Kwaliteitszorg en ambitie	O	V	G
KA1 Kwaliteitszorg			

De school beschikt over een goed stelsel van kwaliteitszorg (KA1)

We beoordelen de kwaliteitszorg aan de Zonnewende als goed. De school heeft een cyclisch, planmatig en overzichtelijk stelsel om de kwaliteit van het onderwijs te monitoren, te ontwikkelen en waar nodig te verbeteren. Daarmee bevorderen team en directie de ononderbroken ontwikkeling van de leerlingen, zowel betreffende de resultaten als het onderwijsleerproces. Daarnaast gebruiken de directie en het team toetsbare doelen, die zijn gekoppeld aan de visie van de school en passend bij de leerlingenpopulatie. Deze eigen ambities zijn onderdeel van het kwaliteitsstelsel.

De school beschikt over een schoolplan en meerdere jaarplannen die een duidelijke leidraad vormen in de ontwikkeling en de verbetering van het onderwijs. Daarbij gaat de school niet alleen uit van (zelf)evaluaties van het onderwijsproces, maar maakt de directie ook gebruik van externen om een objectief beeld te krijgen van bijvoorbeeld het didactisch handelen. In bouwwerkbijeenkomsten en tijdens studiedagen is het hele team betrokken bij het uitwerken van de ambities en de doelen. Na de evaluatie worden het beleid en de afspraken genoteerd en geborgd.

Overige wettelijke vereisten

Voor zover onderzocht hebben wij geen tekortkomingen geconstateerd bij overige wettelijke vereisten.

3.4. Vrije School De Berkel, PO

Vrijeschool De Berkel is in de laatste jaren door enerverende tijden gegaan. Het schoolgebouw werd in 2016 getroffen door brand, wat een grote impact heeft gehad op iedereen: leerlingen, leraren en ouders. In het schooljaar daarop volgend is De Berkel gehuisvest geweest in een noodgebouw, waarna in juli 2017 de leerlingen en de

leraren hun nieuwe gebouw (van dezelfde kenmerkende architectuur) betrokken aan de Henri Dunantweg.

We troffen op 15 november 2018 een hecht en hard werkend team waarin het laatste jaar ook een aantal veranderingen heeft plaats gevonden. Door de groei van de leerlingenpopulatie zijn er nieuwe leraren benoemd. Een aantal leraren heeft specifieke taken, bijvoorbeeld als vakleeraar handenarbeid & handwerken, als vakleeraar gymnastiek of als ICT-deskundige. Daarnaast is er een leraar die taken vervult als rekenspecialist. De interim-directeur die vanaf medio 2015 tot november 2018 bij de school betrokken was, heeft afscheid genomen. Voor de school is, in afwachting van de benoeming van een nieuwe directeur, een kwartiermaker benoemd.

Onze conclusie na dit verificatieonderzoek is dat het onderwijs op vrijeschool De Berkel in orde is. De school heeft hard gewerkt om de kwaliteit die een aantal jaren geleden moest worden bereikt, zoveel mogelijk vast te houden. Er is rust in de school en de leraren werken eensgezind eraan om het onderwijs aan de leerlingen voldoende vorm te geven.

Het vasthouden en doorontwikkelen van deze kwaliteit vraagt wel gerichte aandacht. We stelden namelijk vast dat de sturing op de onderwijskwaliteit op het moment van het onderzoek onvoldoende was. Daarmee bedoelen we dat de kwaliteit van de leerresultaten en de leerprocessen op het niveau van de schoolorganisatie onvoldoende onderdeel uitmaakt van de aansturing. Overigens is de (jaarlijkse) verantwoording van de leerresultaten en –processen eveneens onvolledig. De bestuurder gaf ons aan dat de ontwikkeling van de zorg voor kwaliteit, een van de opdrachten is die de nieuwe directeur moet gaan vorm geven.

Hieronder geven wij ons oordeel over de kwaliteit van onderdelen van het onderwijs op vrije basisschool De Berkel.

Wij onderzochten de volgende standaarden:

- Zicht op ontwikkeling (OP₂)
- Didactisch handelen (OP₃)
- Veiligheid (SK₁)
- Kwaliteitszorg (KA₁)

Tijdens het onderzoek besloten we om ook de standaard Aanbod (OP₁) te beoordelen. Dat hebben we gedaan omdat in het aanbod de eigen ambities van het vrijeschoolonderwijs aan De Berkel goed zichtbaar worden.

We bespreken de resultaten hierna per standaard.

Onderwijsproces	O	V	G
OP1 Aanbod			✓
OP2 Zicht op ontwikkeling		•	
OP3 Didactisch handelen		•	

De Berkel biedt een breed scala aan leerinhouden (OP1)

We beoordelen het onderwijsaanbod dat de leraren op De Berkel realiseren, als goed. Dat doen we omdat de school keuzes heeft gemaakt in haar aanbod, die te typeren zijn als passend bij de doelen die het vrijeschoolonderwijs nastreeft. Daarbij is ruime aandacht voor de brede ontwikkeling van de leerling. Zo zijn er tuinbouwlessen vanaf klas 5 en 6 en voor de klassen 3 en 4 lesactiviteiten op de boerderij. Er zijn lessen eurythmie voor kleuters en leerlingen in de eerste klas en bewegingslessen waarin ook ruimte is voor sociaal-emotionele ontwikkeling in de klassen 5 en 6. In het ‘Kunstuur’ op twee dagen in de week, gaan de leerlingen in kleine groepen op projectbasis aan de slag om handvaardigheids- en handwerktechnieken te leren toepassen in hun creatieve werk.

Het rekenoefenuur biedt de leraren en de leerlingen mogelijkheden om in kleinere groepen leerinhouden aan te leren of in te laten oefenen. Daarmee differentieert de school efficiënt in het rekenaanbod en benut zij de voordelen hiervan om in kleine groepen instructie te geven. De Piramidegroep biedt een aantal leerlingen een ander, meer uitdagend aanbod. Het gaat hier om leerlingen die voldoen aan criteria die daarvoor zijn gesteld en die behoefte hebben aan ‘meer’, aan verrijking of verdieping. In het schoolplan dat de school binnenkort opnieuw gaat schrijven, hoort dit rijke en ambitieuze aanbod een plaats te krijgen.

In het gesprek dat we voerden met een aantal oud-leerlingen van de school, werd dit bevestigd. Deze leerlingen vertelden ons hoe de leraren van de school hen hebben begeleid in het leren van de schoolse vaardigheden maar ook in hun persoonlijke ontwikkeling. Zij gaven ons voorbeelden van wat zij leerden (bijvoorbeeld in de rekenles of in de lessen Frans) en hoe zij daar in het voorgezet onderwijs van profiteerden.

De leraren hebben voldoende zicht op de ontwikkeling van hun leerlingen (OP2)

De school hanteert voldoende mogelijkheden en afspraken om de leerlingen te volgen in hun ontwikkelingen en vorderingen. De leraren nemen methodegebonden en methodeonafhankelijke toetsen af voor rekenen-wiskunde, spelling en lezen.

De resultaten hiervan zijn, samen met andere gegevens, zoals leerlingobservaties, onderwerp van gesprek tijdens de regelmatig geplande gesprekken die de leraren voeren met de intern begeleider.

In de gezamenlijke analyses van deze gegevens, komen de leraar en de intern begeleider tot keuzes voor de planning en de uitvoering van het onderwijs. Daarbij houden zij rekening met de verschillen tussen de leerlingen en vindt afstemming plaats. De school heeft afspraken over een vroegtijdige signalering voor leesproblemen en dyslexie. Voor leerlingen die dat nodig hebben, vervult de remedial teacher taken.

Het didactisch handelen is van voldoende kwaliteit (OP3)

Tijdens onze onderzoeksdag hebben we in acht klassen de lessen bezocht, samen met observanten van de school. We hebben ook tijdens het rekenoefenuur en in de handenarbeid-/handwerkles gezien hoe de uitvoering van het onderwijs was. Tijdens de lessen in de ochtend stelden we vast dat het didactisch handelen van de leraren merendeels van voldoende kwaliteit was.

Er zijn in het schoolteam afspraken over de organisatie van een les, waarbij voor drie groepen de leerstof, en met name de instructie daarvan, is gepland. Ook het doel van de les moet de leerlingen bekend zijn, volgens deze afspraken. We zagen dat in de meeste klassen gebeuren maar tegelijk is het nog geen vanzelfsprekend onderdeel van het handelen van de leraren, om de leerlingen actief bij hun leerdoelen te betrekken en hen erop te laten reflecteren. De meeste leraren hanteerden een klassenmanagement waarin voor de leerlingen helder was wat er van hen werd verwacht in de wijze waarop zij zich horen te gedragen.

Er was tijdens onze lesbezoeken overwegend rust in de klassen, al viel ons op dat er aan het begin van de dag ook onrust ontstond omdat er ouders waren die hun kind te laat in de les brachten. Voor de school was dit al een aandachtspunt.

Schoonklimaat	O	K	V	G
SK1 Veiligheid			•	

De Berkel draagt zorg voor een veilige omgeving (SK1)

De school voldoet aan alle aspecten van de wet betreffende het veiligheidsbeleid, daarom beoordelen wij deze standaard als voldoende.

Het team monitort jaarlijks het welbevinden en de veiligheidsbeleving van de leerlingen.

Daarnaast heeft De Berkel een veiligheidscoördinator, die het aanspreekpunt is als het gaat om pesten. De school kan deze coördinator nog wel actiever onder de aandacht brengen bij leerlingen en ouders, zo stelden we vast. De Berkel beschikt over een veiligheidsbeleid met onder andere een protocol voor gedrag, een protocol sociale media en een pestprotocol. Er wordt nauw samengewerkt met een orthopedagoog, een gezinscoach en een onderwijscoach om leerlingen extra te ondersteunen. Net zoals bij de cognitieve vakken, gebruikt de school een groeidocument dat de extra ondersteuning op het gebied van de sociaal-emotionele ontwikkeling beschrijft en evalueert.

 Kwaliteitszorg en ambitie	O	V	G
KA1 Kwaliteitszorg	•		

Het stelsel voor kwaliteitszorg is niet op orde (KA1)

We hebben niet vast kunnen stellen dat in de school een cyclisch werkend stelsel van kwaliteitszorg is geborgd, waarbij de kwaliteit van het onderwijs daadwerkelijk en systematisch geëvalueerd wordt en aansturing en verbetering krijgt. De school voert hiermee haar eigen stelsel van kwaliteitszorg onvoldoende uit (art. 10 en art. 12 vierde lid WPO), daarom beoordelen wij deze standaard als onvoldoende.

Er zijn in de organisatie meerdere onderdelen aanwezig die weliswaar wijzen op een stelsel van kwaliteitszorg, zoals een schoolplan, de jaarplannen, de jaarverslagen en een zelfevaluatie aan de hand van het nieuwe toezichtskader. Maar logische en cyclische samenhang tussen deze onderdelen ontbreekt.

In het jaarplan zijn wel voornemens voor ontwikkeling en verbetering vastgelegd, maar deze zijn niet planmatig en doelgericht uitgewerkt. Op schoolniveau zijn geen analyses en evaluaties van de leerprocessen en –resultaten, die de basis vormen voor concrete (toetsbare) doelen in de kwaliteitsontwikkeling. Ook evaluaties van diverse activiteiten om het onderwijs te verbeteren, ontbreken.

Door het ontbreken van een samenhangend systeem van kwaliteitsbewaking en –verbetering, kan de school niet inzichtelijk maken of zij werkt aan de goede dingen. We merken op dat de school hier ook zelf kan bepalen wat zij als goede dingen ziet, door eigen criteria te hanteren in haar plannen en die te evalueren in de resultaten van haar werk.

Dit alles betekent overigens niet dat er geen gerichte acties worden ondernomen om de onderwijskwaliteit te verbeteren.

De Berkel heeft bijvoorbeeld geconstateerd dat de rekenresultaten niet passend zijn bij wat de leraren verwachten van de schoolpopulatie.

Om dit te verbeteren is één van de leraren, de rekenspecialist, één dag per week vrij geroosterd van lesgevende taken om de leraren en de leerlingen te ondersteunen. Met het team stellen wij vast dat de interventies die plaatsvinden in het rekenonderwijs van waarde zijn voor het verbeteren van het rekenonderwijs.

Overige wettelijke vereisten

Voor zover onderzocht hebben wij geen tekortkomingen geconstateerd bij overige wettelijke vereisten.

4. Registratie verzuim

Registratie en melding van ongeoorloofd verzuim

De Inspectie van het Onderwijs (hierna: inspectie) voerde op 20 november 2018 een onderzoek uit naar de registratie en melding van verzuim zonder geldige reden en voortijdig schoolverlaten bij de Vrije School Zutphen, afdeling havo.

Procedure/registratie van ongeoorloofd verzuim

De procedure rond de registratie en het melden van ongeoorloofd verzuim op de Vrije School Zutphen voldoet. Zo is op de school de taakverdeling duidelijk vastgelegd en de teamleden voeren de taken in de praktijk uit zoals afgesproken. Verder constateren we dat de regels en sancties omtrent ongeoorloofd verzuim bekend zijn bij leerlingen en dat korte lijnen binnen de school ertoe leiden dat ongeoorloofd verzuim zelden voorkomt. De school beschikt over zogeheten absentiecoördinatoren, die samen met het leerlingenloket zicht en grip hebben op het verzuim op de school. Docenten registreren op een consistente en adequate wijze de aan- en afwezigheid van leerlingen in de lessen. Door deze deugdelijke registratie kan de Vrije School Zutphen in de basis voldoen aan de wettelijke regels over het melden van verzuim zonder geldige reden.

Meldingsplichten ongeoorloofd verzuim

De school voldoet aan de wettelijke verplichting om ongeoorloofd verzuim van leerplichtige leerlingen (jonger dan 18 jaar) te melden. Het gaat hier om leerlingen die nog geen startkwalificatie hebben en binnen vier opeenvolgende lesweken 16 uur zonder geldige reden afwezig zijn. In de onderzoeksperiode heeft de school acht leerlingen van de afdeling havo gemeld. Deze meldingen zijn op tijd gedaan (zie art. 21a, tweede lid, van de Leerlichtwet 1969).

Wij kunnen niet beoordelen of de school voldoet aan de wettelijke verplichting om ongeoorloofd verzuim van leerlingen tussen 18 en 23 jaar te melden. Er waren in de onderzochte periode binnen de onderzoeksgroep namelijk geen leerlingen van 18 jaar of ouder die de school had moeten melden. Deze meldplicht geldt voor leerlingen die nog niet in het bezit zijn van een startkwalificatie en die vier aaneengesloten lesweken zonder geldige reden afwezig zijn.

Communicatie van verzuimbeleid

De school voldoet aan de wettelijke verplichting om in de schoolgids bepalingen over het verzuimbeleid op te nemen. In het leerlingenstatuut van de school staat het beleid omtrent (on)geoorloofd verzuim opgenomen.

Verwijdering van (niet-) leerplichtige leerlingen

Wij kunnen geen oordeel geven over de naleving van de wettelijk voorgeschreven meldingsplicht van de verwijdering van leerlingen jonger dan 16 jaar of leerlingen jonger dan 18 jaar zonder startkwalificatie (artikel 27, eerste lid van de WVO, artikelen 14 en 15 van het IB en artikel 18, eerste lid van de Leerplichtwet 1969) en van leerlingen van 18 tot 23 jaar zonder startkwalificatie (artikel 28 van de WVO en de artikelen 14 en 15 van het IB). Dit onderwerp is weliswaar onderzocht, maar er waren geen leerlingen die voor melding in aanmerking kwamen. Daardoor konden wij niet vaststellen of de school de geldende meldingstermijn hanteert.

Schorsing

De Vrije School Zutphen heeft leerlingen in overeenstemming met de regelgeving niet langer dan één week en met opgave van redenen geschorst (artikel 13, eerste lid, van het IB). De school heeft besluiten tot schorsing in overeenstemming met de regelgeving schriftelijk bekend gemaakt aan de leerling en, indien deze nog niet de leeftijd van 21 jaar heeft bereikt, ook aan de ouders (artikel 13, tweede lid, van het IB). De school voldoet aan de verplichting om schorsingen langer dan één dag te melden bij de inspectie (artikel 13, derde lid, van het IB). In de onderzoeksperiode heeft de school vier leerlingen gemeld bij de inspectie.

5 . Reactie van het bestuur

Frans Ebskamp
28 februari 2019

Het bestuur heeft waardering voor de gedegen wijze waarop de inspectie het onderzoek heeft uitgevoerd. Omdat de huidige bestuurder pas per 1 september 2019 aan het werk is, is het onderzoek voor hem meteen een goede nulmeting geweest.

Na een ingewikkelde fase waarin de stichting te maken had met financieel toezicht, de samenvoeging van drie naar twee basisscholen en een brand die een van de scholen in de as legde, is de stichting weer stabiel. Het doet de scholen daarom goed dat de inspectie het aanbod op onze basisscholen (op het vo is het niet onderzocht) als goed heeft beoordeeld. Dat aanbod, gericht op de brede ontwikkeling van de leerling, vormt immers een van de kroonjuwelen van het vrijeschoolonderwijs.

De inspectie bezocht ons in een periode waarin we volop bezig zijn met de volgende fase waarin we gericht aandacht kunnen geven aan de kwaliteit(ontwikkeling) in de scholen. Het is goed om te zien dat de inspectie onze ambities en idealen heeft herkend maar natuurlijk ook heeft gezien dat we op een aantal aspecten van kwaliteit nog volop in ontwikkeling zijn. We nemen de aanbevelingen ter harte en gebruiken die om ons onderwijs nog beter te maken.

Inspectie van het Onderwijs
Postbus 2730, 3500 GS Utrecht
T-algemeen 088 6696000
T-loket (voor vragen) 088 6696060

